

Rigor històric i actualitat

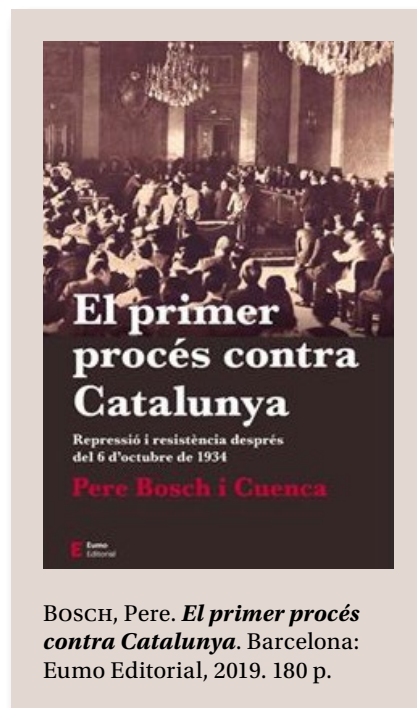
Text > ENRIC PUJOL

El llibre de Pere Bosch és una aportació molt important a l'anàlisi sense complexos del 6 d'octubre de 1934. En aquella data, el president de la Generalitat Lluís Companys va proclamar l'Estat català dins de la República federal espanyola, en un intent de preservar els fonaments del règim republicà i de l'autonomia catalana, que considerava amenaçats amb l'entrada, al govern de Madrid, de tres ministres de la Confederación de Derechas Autónomas (CEDA), un partit que veia pròxim al feixisme. El Govern espanyol decretà l'estat de guerra a Catalunya, suprimí la Generalitat, canvià la composició dels ajuntaments i desplegà una repressió ferotge que Bosch analitza detalladament en aquest estudi.

Fins fa poc, qualsevol consideració històrica de l'esdeveniment havia de dur explícitament o implícitament una reprovació de l'actitud adoptada per Companys. En realitat, això era el resultat de la condemna que d'aquest episodi històric havien fet, durant els anys 1976-1977, els dirigents polítics catalans de la transició i el mateix president de la Generalitat a l'exili, Josep Tarradellas. Afirmar que el 6 d'octubre fou un error els serví per evidenciar que ells no prendrien un posicionament similar. Aquesta valoració, fruit de la conjuntura política d'aquell moment, va passar a l'àmbit historiogràfic i es va anar repetint fins a dates recents.

Darrerament, però, s'ha iniciat entre els historiadors una revisió profunda i un acostament més rigorós i contextualitzat als fets. Bosch se situa en aquesta línia renovadora. No ens trobem, però, amb un eixut estudi acadèmic, sinó amb una obra en la qual l'autor ha sabut combinar la recreació històrica amb un estil periodístic. La lectura és molt àgil pel llenguatge que utilitza, per la divisió en petits capítols del llibre i, sobretot, per la traça literària de Bosch. Això no va pas en detriment del rigor històric de l'obra, que té també un important component de recerca, feta sobretot a partir de la premsa i les publicacions de l'època, i de les memòries personals dels implicats. Així mateix, una altra virtut és que aconseguix acostar els fets a l'actualitat per despertar l'interès del lector. El títol mateix, *El primer procés contra Catalunya*, n'és un bon exemple.

Bosch tracta diferents aspectes substantius: la desproporció de la repressió, la politització dels tribunals, l'acusació de rebel·lió militar, la inconstitucionalitat de la supressió de l'autogovern, la catalanofòbia desfermada, la solidaritat que hi va haver i, finalment, el triomf electoral i l'arribada triomfal a Catalunya del govern empresonat. També parla de l'invent de la «revolta separatista», ja que no fou un aixecament independentista, sinó un intent,

BOSCH, Pere. *El primer procés contra Catalunya*. Barcelona: Eumo Editorial, 2019. 180 p.

des de Catalunya, de tornar a un règim republicà realment federalista i progressista. Ara bé, precisament aquest caràcter sobiranista i unilateral que tingué va ser el que segurament no li van perdonar el Govern i bona part de la societat i la classe política espanyola de l'època.

Un tresor recuperat de l'oblit

Text > PERE BOSCH

El catedràtic d'història de l'educació de la Universitat de Girona, Salomó Marquès, s'ha concentrat des de fa una pila d'anys en la recuperació de la memòria del magisteri de Catalunya durant la República i, d'una manera especial, en l'exili del 1939. En donen testimoni alguns llibres que s'han convertit en referents en la matèria i, al mateix temps, un munt de monografies i estudis. La darrera troballa d'aquest incansable estudiós es remunta a més de vint anys enrere, quan va localitzar la correspondència que el mestre Josep

Vilalta, nascut a la Segarra el 1904 i membre del grup Batec (que agrupava mestres renovadors de les comarques lleidatanes), va mantenir amb la seva esposa Maria Florensa, també docent; l'un, des dels camps de treball a l'altra banda de la frontera, i l'altra, des d'una residència a Lourdes i, més tard, a Pau. Malgrat la insistència de Salomó Marquès, la difusió d'aquest material no ha estat possible fins avui. La publicació ha estat a càrrec de La Guerrilla Comunicacional i, a partir d'un preu de venda simbòlic (cinc euros), es pretén

cobrir-ne les despeses d'edició, sense cap afany comercial.

El material que conté el llibre és especialment valuós. La constància de la correspondència, gairebé diària llevat d'algun petit parèntesi entre el 30 de maig i el 3 d'agost de 1940, permet disposar d'un dietari excepcional, en el qual l'esposa esdevé confident i esperança alhora davant el mar de dubtes que aclaparen Josep Vilalta. Les cartes, que es complementen amb un dietari escrit alguns anys després, són plenes de detalls personals, d'an-